

נאיף חוואתמה יכול

לשמוח: בגללו

כיוזתה הכנסת את עצמה

הכנסת השמינית לא ראתה עדיין אף יום אחד של התרוממות-הרוח ושל תיפ- ארת פרלמנטרית. השבוע הגיעה לשפל ה- מדגה.

באלם כימטריק, בנוכחות פחות מע- שרה ח"כים, כשעשרות אחרים מסתודדים באדישות במינון, דנה הכנסת בהפעלתו מחדש של עונש-המוות בישראל.

הצבעה נדירה. לפני פחות מ-15 שנים ידעה הכנסת הרביעית את שעתה הגדולה ביותר - אחד הרגעים הגדולים בתולדות הפרלמנט הישראלי.

תוך אחדות-דיעות כימעט כללית, והר- גשה של התעלות נפשית, הצביעה הכנסת או למען ביטול עונש-המוות, בהצבעה מצפונית נדירה התאחדו יחגן באדר מת- נודת-החירות, תומך נלהב ברעיון, עם ש- מואל מיקונים ממק"י, כשח"כים דתיים מושיטים יד לזימאה ארן המפא"י, האנטי- דתי.

גם או היתה ישראל פתוחה לפעולת סר- דאיון ומילחמת-סיני היתה עדיין טריה בזיכרון. אולם הכנסת ראתה בביטול עונש- המוות צו מצפוני עליון, שאינו כסוף לשי- קולים ביטחוניים חולפים, ושבו מתמזגת תביעת האנושיות עם המוסר היהודי.

עלוב, ציני, מאוס. השבוע חזרה הכ- נסת על עיקבותיה. הכנסת השמינית מחקה את הניצחון המוסרי של הכנסת הר- ביעית.

הכל היה עלוב, ציני ומאוס. עשרות חב- ריי-הכנסת, שאכלו אותה שעה ארוחת- צהריים במינון, התייחסו אל הדיון כביל- זול, ראו בו רק נסיון דמגוגי קטן להפיק רווחים מיפגמתיים מוועות קריית-שמונה ומצלות.

את ההצעה העלה יהודה שערי, עסקן אפור של ל"ע, שהוא מומחה לעניינים כל- כליים, ושאיש לא האמין לו שהוא דוגל באמת בהוצאת אנשים להורג. הצטרף אליו ח"כ הליכוד יצחק שמיר, איש-המיבצעים של לח"י, שהיה אחראי לעשרות מעשי- הרג בימי המחתרת, והנחשב למומחה ל- מישלוח מעטפות-נפץ ושיטות-טרור אכ- זריות דומות.

חיים צדוק, הידוע כמתנגד הפעלת עונש-המוות, השיב בשם הממשלה, מכיוון שלא היה נוח לממשלה לנקוט כי מצפוני עסרונני, הציע להעביר את ההצעות לוועדה, לא נשמעה בדיון אף קריאה מצפונית מזע- זעת אחת מצד שוחרי הגישה האנושית.

וכך, באווירה של ציניות כללית, הרימה הכנסת השמינית יד על ההישג המוסרי הגדול ביותר של קודמותיה.

נאיף חוואתמה בוודאי קרא את הידיעה בהנאה: צעד זה בדה-הומאניזציה של מדינת-ישראל היה ניצחונו הגדול ביותר.

מדיניות

פצצה ליל השבת

דיון חניח עוד

פצצה קטנה תחת

כפאו של קיסנינג'ר

הנרי קיסנינג'ר נדהם כששמע על כך, הוא היה עסוק בשלב הסופי, והעדין ב- יתרו, של השגת הסכם הפרדת-הכוחות, המיכשולים שנותרו היו, בעיקרם, פסי- כולוגיים.

אין ספק שחאפו אסד רצה בהפרדה, הוא לא רצה להילחם לבדו בישראל. הופ- על עליו לחץ מיצרי כבד כדי שיסכים, אולם הדבר לא היה קל לשליט הצבאי הסורי. כל הציבור הסורי משוכנע לחלו- טין שהוא ניצח במילחמת יום-הכיפורים. התקפת-הנגד הישראלית, שהביאה לכיבוש (המשך בעמוד 20)

* באותה הצבעה בוטל עונש זה כליל על רוב העבריות. הוא אמנם הושאר לגבי מיספר מצומצם של פשעים, אך תוך ה- כמה כללית שגם לגביהם לא יופעל אלה במיקרים היסטוריים נדירים. מיקרה כזה הוא הוצאתו להורג של אדולף אייכמן, ש- נתפס זמן קצר לאחר-מכן.

תייע במומחים להפרכתו. מותר להם לח- קור כל עד בשיטות הנמרצות ביותר של חקירת שתי-וערב. ובתום תהליך, הם נקראים לסכם את ענייני באריכות, תוך נסיון להפריך את כל התאשמות שהובאו נגדו ולצרף יחד את כל טענותיו במסכת משכנעת ככל האפשר.

כל זהו תהליך ממושך. הוא מבי- סם על העיקרון שהצדק חשוב ל- אין ערוך יותר מן הזמן. מוטב שפסק-הדין יתאחר, מאשר שיג- רום לעיוות הצדק.

רק לאחר כל אלה, מותר לבית-המישפט לחרוז את הדין - שגם עליו יכול הנאשם, כמובן, לערער.

וכך, דור אחרי דור, נוספו ערובות ל- כיות הנאשם - עד שנוצרה החומה הבר- צורה של חוקי הראיות, וגם עכשיו רחוקה המלאכה מלהיות שלמה, ודרושות עוד הרבה ערובות נוספות לפני שיווצר המצב שבו יעמוד הנאשם שווה-זכויות ושווה- אפטריות מול מנגנון-המדינה המאשים אותו.

כאשר ניגשו יומי חוק ועדות-החקירה, ובראשם יעקב-שימשון שפירא, שריהמ"ש פטיש דאז, לעיבוד החוק הישראלי הייח- די הזה, עמדה בפניהם בעייה קשה: איך לאפשר חקירה יעילה, שתסתיים תוך זמן קצר-יחסית - מבלי לגרום עוול לאזרחים העלולים להיפגע עלייה?

היה מגוי וגמור עימם לשחרר את הווע- דה מדיקדוקי חוקי הראיות, הכובלים את בתי-המישפט. הם רצו לאפשר לוועדה לפעול על פי הבנתה ושיכלה הישר, כדי שתוכל להתקדם במהירות סבירה בעבר- דתה. אבל היה ברור להם שהבקעת החומה של חוקי-הראיות עלולה לפגוע בזכויות- היסוד של אדם במדינת-חוק.

כדי למנוע זאת, הקימו שני סייגים: ראשית: הם קבעו כי בראש ועדת- חקירה יעמוד תמיד שופט מחוזי או עליון, האמון על כללי המישחק המישפטי ההוגן. שנית: הם יצרו פרוצדורה מיוחדת, שעתידה תזוהר הוועדה אדם העתיד להיפגע מהחקירה, ותעניק לו את כל הזכויות שיש לנאשם במישפט רגיל - אך רק לגבי הנג- שא הנוגע לו עצמו.

כך, קיוו שפירא ועמיתיו, נוצרה פשרה הוגנת: לנאשמים ניתנת כל הזכויות הר- רושות להגנתם, אך הוועדה לא תהיה ככולה ככבלים פורמליים מיותרים.

"חייב" ולא "רשאי"

אשר הגיעה הצעת-החוק לכנסת השישית, היה זה יום-הג לעקב-שימ

עו ועדת-אגרנט - דרו גורודיש, זעירא, גדליה ועמיתיהם - נגרם להם עוול משווע, מבלי שיוכלו לצפות לעזרתם של מכשירי-הצדק שנו- ערו לכך.

צדק ללא כבלים

כי די לעמוד על טיב העוול, שקומם את אונא שקטה-הליכות, יש להבין את מהותו של חוק ועדות-החקירה. אנו יכול להעיד על כך עדות אישית, מפני שהייתי שותף פעיל לחקיקתו, והקדשתי לו הרבה עש- רות שעות-יעבודה.

תסע

האגרנטים

מאח

אורי אבנרי

כאשר אדם מובא למישפט, באשמה כלשהי, מבטיח לו החוק שורה ארוכה של ערובות. אלה צמחו במשך מאות בש- נים, במאבק בלתי-נלאה למען זכויות האדם, נגד עריצות הפיאודלים, המלכים והמדינה המודרנית.

אדם הנאשם בעבירה כלשהי, ותהיה טעוטה ככל שתהיה, יש להזהירו שאינו חייב להעיד, ושעדויותיו עלולות לשמש הוכחה נגדו. מותר לו להעמיד להגנתו עור-רדין, שהוא איש-מיקצוע, יש להראות לו את כל העדויות שנאספו נגדו - אמילו אין המ- א שים מתכוון כלל להשתמש בהן. הוא ופרקליטו רשאים לדבוק כל מיסמך, לח- קור שתי-וערב את מביא המיסמך, להסי-

* צד פיקאנטי: עד כה העלה רק גורם אחד במדינה טענה זו: העולם הזה. אולם הפעם היחידה שבה נקט אונא בקו קיצוני היתה כאשר ניצח על חקיקת חוק- לשון-הרע, שהיה מכוון כולו נגד העולם הזה.

ומצאים בעולמו של

קפקא - והוועדה עצמה

נכנסת יותר ויותר

לתוך מבוי סתום מראגי

לפני כמה אלפי שנים יצאה חבורה של הרפתקנים למסע מסוכן. מטרתם היתה להביא ליוון את גינת-הזהב - עורו של אייל אגדתי, שהיה עשוי זהב. ה- "ארגונאוטים" - הם נקראו כך מפני שהיו ספגים, וספינתם נשאה את השם "ארגו" - עברו בדרכם מיבנתים ללא ספור, ולבסוף הביאו הביתה את האוצר המיוחל.

ספינת-אגרנט יצאה למסע הארוך כו- להביא אוצר יקר מכל זהב: האמת על מילחמת יום-הכיפורים. מסע הארגונאוטים הוא עדיין בעיצומו. אבל מיספר התמיהות והספקות האופפים אותו הולך וגובר - משבוע לשבוע.

האם מפליגה הספינה בכיוון הנכון? האם היא מתקרבת אל האוצר, או מתרחקת ממנו? האם עמדו חמשת הארגונאוטים במיבנתים הראשונים, או נכשלו בהם? האם מפליגה הספינה לקראת אורח האמת - או שמא זהו מסע ארוך אל תוך האפלה הסגורה? ככל שמתארך מסע זה, כן גובר החשש שוועדה זו עלולה לגרום לא רק עוול משווע ליחידים - אלא אף לגרום נזק בלי-חוקן למושג-היסוד של שילטון-ה- חוק, ולהרוס את הכבוד הבלתי-מעורער שרחש הציבור עד כה למערכת השיפוט.

כגז מתוחח כבד

בשבוע שעבר קרה לוועדה דבר שהיה צריך לשכנע אותה לעצור את ספינתה ולהתבונן שוב במצפן. בשעה שהוועדה התכוננה לה- גיש את הדו"ח החלקי השני שלה, כיטא אחד מאישי-המישפט הח- שובים ביותר בארץ את החשש

שמא מפירה הוועדה את החוק באופן שיטתי, ומתעלמת ממיצ- וותי-היסוד של הצדק.

האישום היה חמור שבעתיים, מפני שבא מפי אחד הנאשמים המתונים ביותר בישר- אלה, שנתגלה לפתע כאביר זועם. משה אונא, מי שהיה במשך שנים רבות חבר הכנסת מטעם המפ"ל ויושבראש ועדת החוקה-החוקי-מישפט של הכנסת, בוודאי אינו איש הנוטה להגזמות. להשמצות או בכלל להתבטות אישית. להיפך: בכנסת נחשב לאיש מימסדי מובהק, מצניע לכת, המתבטא במתכוון בחדגונות משמממת. גם הפעם לא הפליג בלהטו לשון. אור- לם המאמר שפירסם אונא ב-10 במאי כדבר דמה לפגז מתותח בעל קטר גדול. אונא מען, בפשטות, שהוועדה מרוקנת מתוכנו את חוק ועדות- חקיקה, שעל פיו היא פועלת.

הוא קבע שהיא מסלפת לחלוטין את אחד מסעיפיה-מפתח של החוק, הסעיף 15. והוא הצביע על עובדה מחרידה: שב- מיקרה זה אין הנפגעים יכולים לצפות לשום תיקון של העוול הנגרם להם, מפני ששופטי בית-המישפט העליון אינם מעיזים לקום נגד ועדה אשר שגיים מתבריהם מכהנים בה, ואשר נשיא בית-המישפט העליון במדינה משמש כיו"ר שלה. ממאמריו של אונא נובע שנפגי-